

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII KADENCJA**

Warszawa, dnia 22 grudnia 2010 r.

Druk nr 1075

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu, my niżej podpisani senatorowie wnosimy o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Do reprezentowania nas w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniamy senatora Piotra Zientarskiego.

W załączeniu przekazujemy projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

(-) Mieczysław Augustyn	(-) Janusz Sepioł
(-) Józef Bergier	(-) Andrzej Szewiński
(-) Barbara Borys-Damięcka	(-) Grażyna Sztark
(-) Sławomir Kowalski	(-) Marek Trzeciński
(-) Ireneusz Niewiarowski	(-) Mariusz Witczak
(-) Michał Okła	(-) Michał Wojtczak
(-) Andrzej Owczarek	(-) Piotr Zientarski
(-) Marek Rocki	

Ustawa

z dnia 2010 r.

o zmianie ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich

Art. 1. W ustawie z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (Dz.U. z 2001 r. Nr 14. poz. 147 z późn.zm.) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W sprawach zapobiegania torturom oraz innemu okrutnemu, nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu Rzecznik wykonuje zadania Krajowego Mechanizmu Prewencji, określone w *Protokole Fakultatywnym do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, nieludzkiego lub poniżającego traktowania albo karania.* ”;

2) po art. 7 dodaje się art. 7a i 7b w brzmieniu:

„Art. 7a. 1. Działając jako Krajowy Mechanizm Prewencji, Rzecznik regularnie sprawdza sposób traktowania osób pozbawionych wolności.

2. Do wykonywania zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji stosuje się odpowiednio

przepisy art. 13 i art. 16-17.

3. Podczas wykonywania czynności określonych w ust.1, Rzecznik ma również prawo:

1) rejestrować dźwięk lub obraz w miejscach pozbawienia wolności, za zgodą osób, które będą rejestrowane,

2) odbywać spotkania z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności innych osób.

Art. 7b. Na żądanie Rzecznika naczelne i centralne organy administracji państwowej, organy administracji rządowej, organy jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych, a także inne podmioty wykonujące zadania publiczne, przeprowadzają, w zakresie swojej właściwości, badanie zaistnienia zdarzeń, o których mowa w art. 1 ust.4. W żądaniu Rzecznik określa w szczególności zakres gromadzonych informacji oraz okres podlegający badaniu.”;

3) po art. 17a dodaje się art. I 7b w brzmieniu:

„Art. I7b. I. Rzecznik może przetwarzać wszelkie informacje, w tym dane osobowe, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r., Nr 101, poz. 926 z późn. zm.),

niezbędne do realizacji swoich ustawowych zadań. 2. Organy, do których zwrócił się Rzecznik na podstawie art. 7b, gromadzą w niezbędnym zakresie informacje, w tym dane, o których mowa w ust.1, w celu ich przekazania Rzecznikowi. Po przekazaniu danych Rzecznikowi organy są obowiązane do ich usunięcia, chyba że na dalsze przetwarzanie danych zezwalają odrębne ustawy."

4) art. 21 otrzymuje brzmienie:

„Art. 21. Wydatki związane z funkcjonowaniem Rzecznika Praw Obywatelskich, w tym wydatki Krajowego Mechanizmu Prewencji, pokrywane są z budżetu państwa.".

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

1. Celem projektowanej nowelizacji ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich jest stworzenie Rzecznikowi Praw Obywatelskich właściwej podstawy prawnej do wykonywania zadań nałożonych na Rzeczpospolitą Polską w *Protokole Fakultatywnym do Konwencji w sprawie zakazu stosowania tortur oraz innego okrutnego, niehumanitarnego lub poniżającego traktowania albo karania* (dalej także „*Protokół Fakultatywny*”). Protokół został przyjęty przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku w dniu 18 grudnia 2002 r. W Polsce, na podstawie ustawy z dnia 8 lipca 2005 r. o ratyfikacji *Protokołu Fakultatywnego do Konwencji (...)*, ratyfikował go Prezydent RP dnia 2 września 2005 r. W dniu 22 czerwca 2006 r. wszedł on w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 2007 r. Nr 30, poz. 192). Na poziomie krajowym Protokół Fakultatywny zobowiązuje każde Państwo Stronę do utworzenia i funkcjonowania krajowego mechanizmu prewencyjnego. W dniu 18 stycznia 2008 r. Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości, działając na podstawie uchwały Rady Ministrów Nr 144/2005 z dnia 25 maja 2005 r. skierował do Rzecznika Praw Obywatelskich pismo powierzające mu wykonanie zadań krajowego mechanizmu prewencji.

2. W związku z funkcjonowaniem Krajowego Mechanizmu Prewencji (dalej „KMP”) ustawowego uregulowania wymagają:

- kompetencje Rzecznika Praw Obywatelskich,
- dopuszczalności przetwarzania danych osobowych w ramach KMP,
- określenie źródeł finansowania funkcjonowania Krajowego Mechanizmu Prewencji.

Szczególnego znaczenia nabiera właściwe przetwarzanie danych wrażliwych osób pozbawionych wolności, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. W aktualnym stanie prawnym Protokół Fakultatywny oraz ustawa o Rzeczniku Praw Obywatel-

skich bezpośrednio nie przewidują ich gromadzenia, co jednakże pozostaje niezbędne dla prawidłowego wykonywania zadań Krajowego Mechanizmu Prewencji (np. zbieranie danych o stanie zdrowia osadzonych i orzeczonych wobec nich karach). Na powyższą lukę prawną zwrócił uwagę w swoim wystąpieniu do Rzecznika Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych (pismo z dnia 25 sierpnia 2010 r., DOLiS-035-1252/10/33856). Według Generalnego Inspektora niezbędne jest stworzenie odpowiedniej regulacji ustawowej, która będzie podstawą przetwarzania danych wrażliwych przez Rzecznika oraz współpracujących z nim - w ramach badania wydarzeń nadzwyczajnych - podmiotów (organów, instytucji). Warunek taki wprowadza się w art. 27 ust.2 pkt 2 w zw. z ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych.

W związku z brakiem podstaw w aktualnym stanie prawnym Rzecznik jest zmuszony do zaprzestania przetwarzania danych wrażliwych dotyczących osób pozbawianych wolności, czego konsekwencją będzie niewykonywanie przez Polskę zadań KMP. Dlatego też występuje pilna konieczność zmian ustawowych, które umożliwią przetwarzanie danych wrażliwych w ramach KMP, z pełnym zagwarantowaniem praw i wolności osób, których one dotyczą.

3. W zakresie przepisów kompetencyjnych projekt nowelizacji przewiduje wykonywanie przez Rzecznika zadań KMP (art. 1 ust.4) oraz przyznaje środki w celu realizacji tego zadania (art. 7a). Przewidziane dla Rzecznika środki częściowo pokrywają się z dotychczasowymi kompetencjami określonymi w art. 13 oraz 16-17 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich, z tym, że nie będą one - tak jak obecnie - wykorzystywane jedynie w indywidualnych sprawach, podejmowanych przez Rzecznika. Oprócz tego proponuje się przyznanie Rzecznikowi nowych rodzajów uprawnień, związanych ze specyfiką funkcjonowania KMP:

a) Odbywanie spotkań z osobami pozbawionymi wolności, bez obecności świadków, co ma zapewnić pełną swobodę ich wypowiedzi podczas rozmowy z Rzecznikiem. Również *Protokół Fakultatywny* przewiduje warunek „możliwości odbywania prywatnych rozmów bez świadków z osobami pozbawionymi wolności” (art. 20 lit. d).

b) Rejestrowania dźwięku lub obrazu, w celu dokumentowania warunków osadzenia oraz ewentualnych skutków traktowania osób pozbawionych wolności. W przypadku jeżeli nagrywaniu będą podlegały osoby pozbawione wolności, wymagane będzie uzyskanie ich zgody w tym zakresie. Rejestracja obrazu lub dźwięku wkracza bowiem w sposób daleko idący w sferę ich dóbr chronionych.

Oprócz wykonywania zadań KMP Rzecznikowi przyznaje się prawo do badania okoliczności (wydarzeń) nadzwyczajnych z udziałem osób pozbawionych wolności. Przeprowadzanie takich badań pozwala na systematyczną analizę zdarzeń oraz właściwe i szybkie reagowanie na stwierdzone przypadki (lub ich prawdopodobieństwo) naruszenia praw i wolności jednostki. Niezależnie od tego wiedza na temat takich wypadków ułatwia podejmowanie działań o charakterze prewencyjnym.

4. Projekt nowelizacji wprowadza podstawę prawną do przetwarzania danych wrażliwych przez Rzecznika oraz organy/podmioty biorące udział w badaniu wypadków nadzwyczajnych. Rzecznik uzyskuje prawo do przetwarzania wspomnianych danych dla realizacji swoich zadań

ustawowych, natomiast podmioty przeprowadzającego na jego żądanie badanie mają podstawę do ich zgromadzenia dla potrzeb wykonywanego badania. Jednocześnie w sposób należyty zostały zagwarantowane prawa i wolności osób, których dane są przetwarzane. W przetwarzaniu danych Rzecznik jest ograniczony zakresem swoich zadań (art. 17b według projektu), a pozyskane przez niego dane pozostają objęte tajemnicą, o której mowa w art. 13 ust.3 ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich oraz art. 21 ust.2 Protokołu Fakultatywnego. Natomiast organy i podmioty przeprowadzające badania wypadków nadzwyczajnych gromadzą dane tylko w zakresie wskazanym przez Rzecznika, a następnie mają obowiązek usunięcia z własnych zasobów informacyjnych przekazanych już Rzecznikowi danych (wyjątkiem będzie ustawa szczególna, która przewiduje dalsze przetwarzanie danych wrażliwych).

Jednocześnie nie występuje potrzeba uregulowania w ustawie o Rzeczniku Praw Obywatelskich obowiązków informacyjnych Rzecznika wobec osób, których dane gromadzi w ramach KMP. Powyższe zagadnienia zostały bowiem w sposób kompleksowy unormowane w ustawie o ochronie danych osobowych. W przypadku zbierania danych nie od osób, których one dotyczą organy państwowe (będące administratorami danych) są zwolnione od wymogu informowania z urzędu takich osób, pod warunkiem, że przetwarzanie danych następuje na podstawie przepisów prawa (art 25 ust.2 pkt 5 w zw. z ust. 1 i art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych). Jednocześnie takie organy są obowiązane do udzielania na żądanie każdej osoby informacji na temat przetwarzania jej danych osobowych (art. 33 zw. z art. 32 ust.1 pkt 1-5a tejże ustawy). W związku z powyższym zbędne jest dodatkowe normowanie tych kwestii w ustawie o Rzeczniku Praw Obywatelskich.

Również w pozostałym zakresie nieregulowanym ustawą o Rzeczniku Praw Obywatelskich do przetwarzania danych w wykonaniu KMP zastosowanie znajdą przepisy o ochronie danych osobowych, w szczególności Rzecznik oraz podmioty z nim współpracują przy badaniu wypadków nadzwyczajnych będą obowiązani do zastosowania środków zabezpieczenia technicznego i organizacyjnego danych osobowych.

5. Zgodnie z projektem noweli ustawy o Rzeczniku Praw Obywatelskich Krajowy Mechanizm Prewencji będzie finansowany z budżetu państwa.

.....
T ł o c z o n o z p o l e c e n i a M a r s z a ł k a S e n a t u
.....